

έρυθράν καὶ ὀλοκέντητον ὡς λαχούριον, εὐρεῖαν δὲ τόσον, ὅσον αἶθουσα εὐπρεπούς οἴκου, ἔλληψοιδῆ τὸ σχῆμα καὶ ἐν εἶδει κώνου ὀρθοῦσαν τὴν ὄροφν. Ἡ σκηνὴ αὕτη εἶνε πολύτιμον λάφυρον τῶν Σαξόνων, ἀνῆκε δὲ εἰς τὸν Καραλῆ Μουσταφᾶν καὶ ἐσυλήθη κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Βιέννης. Πληροῦται τὸ ἐσωτερικόν της ἐξ ὀπλων ἀνατολικῶν, ἐν οἷς γιγαταγάνια καὶ χαντζάρια ἀργυρόχρυσα καὶ τινα βέλη Περσῶν τοξοτῶν. Ἰσταται δ' ἐπὶ ἀνδρείκελου καὶ αὕτη ἡ ἐκ βυσσινοχρόου σηρικίου στολὴ Πέρσου τυμπανιστοῦ καὶ φολιδωτοὶ θώρακες χρυσοπάρφυροι Σύρων καὶ Καππαδόκων πολεμιστῶν. Καὶ κατάκεινται σκωριῶντα καὶ κενὰ αὐτὰ τὰ καζάνια τοῦ τούρκου μεγιστάνος, ἐν οἷς ἐμαγειρεύθησαν τὰ τελευταῖα του πρὸ τῆς Βιέννης πλάφια.

Τὸν Διάδρομον τῶν ἐπιπέλων καὶ ἵπποσκευῶν παρέρχομαι ταχύς. Πολὺ ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρουσι τὰ σάγματα τῶν παλαιῶν γερμανῶν καὶ ἔτι ὀλιγώτερον ἡ συλλογὴ περνιστήρων τῆς 16—18ης ἑκατονταετηρίδος. Ἰσταμαι μόνον ἐπὶ στιγμὴν πρὸ τῶν ξυλίνων ἐκείνων ἵππων, ἐπισεσαγμένων ὡς ἐν ἡμέραις ἐορτῶν ἐπὶ Αὐγούστου Β', ὧν τινες ἐντελῶς παραμορφούμενοι ἐκ τῶν πολυχρῶμων ὑρασμάτων καὶ τῶν μυρίων κωδωνίσκων, καὶ τῶν μεγάλων πετρῶν, ἅτινα συττρέφονται ἐπὶ τῆς οὐρᾶς καὶ ὀρθοῦνται ὡς στέμμα ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὁμοιάζουσι μᾶλλον Ἐρυθροδέρμους πολεμιστὰς τῶν Ἀμερικανικῶν ἐρήμων, ἢ ἄθῶα φορτηγά. Ἄλλοίμονον! μέχρι τίνος ἐξικνεῖται ἡ ἀνθρωπίνη ματαιότης καὶ μάλιστα ἡ βασιλική!... Τὸ μᾶλλον ἄξιον προσοχῆς ἀναμφιρήτως, ἀπλοῦν ἄλλως τε καὶ εὐπρεπὲς μεταξὺ τῶν θεατρικῶν, εἶνε τὸ βυσσινόχρουν βελούδινον ἐρίππιον τοῦ Ναπολέοντος κατὰ τὴν μάχην τῆς Δρέσδης.

Ἐν τῷ τελευταίῳ *Σωματίῳ* τῶν ἐνδυμάτων πολλὰ ὑπάρχουσι, πρὸ τῶν ὁποίων ἀδύνατον νὰ μὴ ἐνδιατρίψῃ τις ἐπὶ στιγμὴν, μεθ' ὅλην τὴν κόπωσιν, ἣν αἰσθάνεται ἐκ τῶν τόσων, ὅσα μέχρι τοῦδε περιῆλθε καὶ εἶδε. Ἐκτὸς τῶν γυναικείων καὶ ἀνδρικῶν στολῶν εὐγενῶν τῆς 17ης καὶ 18ης ἑκατονταετηρίδος, ἐκτὸς τῶν καρδιναλικῶν τιαρῶν καὶ τῶν στολῶν, δι' ὧν μετημφιέννυτο Αὐγούστος ὁ Ἰσχυρός, ἐκτὸς τῶν βαπτιστικῶν σπαργάνων αὐτοῦ τούτου, ἐκτὸς τοῦ τριπτύχου πίλου τοῦ μεγάλου Πέτρου καὶ τινων ξυλογλυμάτων τοῦ αὐτοῦ, ἡ συλλογὴ τῶν ὑποδημάτων διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῆς κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἰδίᾳ. Ἐκεῖ καὶ κρούπεζα γαλικά, ἐκεῖ καὶ ἐμβάδες τεράστια ἑλθετικά, ἐκεῖ καὶ ἀρχαῖα γερμανικὰ ὑποδήματα προτείνοντα ῥύγχος ὡς τὸ τοῦ χείρου, ἐκεῖ καὶ ἐπισήμων τινων ποδῶν περιβλήματα. Καὶ δὴ τῆς Μαρίας Θερασίας τὰ μετὰξιν σκαρπίνια, καὶ τοῦ Μυρᾶ τὰ κομφὰ τῆς ἱππασίας ὑποδήματα καὶ τινος ἐξόχου παρισίνης χορευτρίας τὰ μοναδικὰ διὰ τὴν σμικρότητα καὶ τὴν χάριν τοῦ σχήματος, περικλείον-

τα θεβκίως πόδας οὐχὶ μείζονας ἢ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα δίπυρα τῆς βανίλλης. Ἐντὸς ἰδίου διαχωρίσματος ἐκτίθενται τὰ ὑψηλὰ ὑποδήματα ἅτινα ἔφερον ὁ Ναπολέων ἐν τῇ μάχῃ τῆς Δρέσδης καὶ τὰ χρυσοκέντητα σκαρπίνια ἅτινα ἔφερον ὁ αὐτὸς πάλιν ὅτε ἐστέφθη αὐτοκράτωρ.

Ἦμην ἤδη παρὰ τὴν ἔξοδον καὶ ἡτοιμαζόμεν ν' ἀπέλθω, ὅτε τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὸ μέγα ἐρμάριον ἐκεῖνο, ὅπερ δύναται νεκροταφεῖον ὑποδημάτων νὰ κληθῆ, μὲ ἐκράτησε πρὸς στιγμὴν. Πλησίον τῶν τῆς Παρισίνης χορευτρίας δύο ἄλλα ἐντελῶς ἀντίθετα παρέκειντο, μαῦρα, πλατέα καὶ χαμηλά. Ἄλλ' ἦσαν τόσον ἐγγὺς τῶν κομφῶν γειτόνων των καὶ οὕτω τεθειμένα, ὡς νὰ ἐβάδισαν μόνον των καὶ ἤλθον ἐκεῖ. Ἐφαίνοντο δὲ τρόπον τινὰ προστριβόμενα καὶ θωπεύοντα ἐρωτοτρόπως τὰ χορευτικὰ ὑποδήματα καὶ ἐκράτουν ἀνοικτὰ τὰ πλατέα στόματά των ὡς νὰ ἔχασκον διαρκῶς πρὸ τῆς γειτονικῆς χάριτος καὶ κομψότητος. Ἐκυψα ν' ἀναγνώσω τὸ ὄνομα τοῦ κατόχου—ἦτο Κάντιος ὁ φιλόσοφος...

Ὅταν ἐξῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν μετὰ δίψης ἐρρόφησα τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, καίπερ θολὸν καὶ ὀμιχλώδη. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐντὸς τριῶν ὥρων εἶχον ζῆση τριῶν αἰῶνων βίον εἰρκτῆς καὶ τὰ ἀναρίθμητα καὶ ἀνόμοια ἐκεῖνα ἀντικείμενα, ἅτινα εἶχον παρελθῆ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐν μιᾷ στιγμῇ, συνειγίνοντο τερατώδως καὶ ἐκορέννυον τὴν καρδίαν καὶ κατετυράννουν διὰ τῆς συγκεχυμένης ἀναμνήσεως τὴν ἀγλοῦσαν κεφαλὴν μου. Ἀνκράφων τὰς σημειώσεις μου ταύτας, ἂν μεταδώσω εἰς τὸν ἀναγνώστην μέρος τῆς τερατώδους συγχύσεως, ἣν ἐγὼ αὐτὸς ἀπεκόμισα, εἶθε νὰ μὴ μεταδώσω ἅμα οὐδὲ τῆς καρδίας τὸν κόρον οὐδὲ τὸ ἄλγος τῆς κεφαλῆς.

Δ*

ΒΝΑΙ ΟΦΘΑΙΜΟΣ Η ΥΓΙΕΙΝΗ :

Διαπρεπεῖς βιολόγοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐρθερτ Σπένσερ, ἰσχυρίσθησαν ὅτι μᾶλλον βλάπτουσι ἢ ὠφελοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὰ κατὰ τῶν νοσημάτων προφυλακτικὰ μέτρα, καὶ ἐπομένως ὅτι εἶναι περιττὴ καὶ ἡ ἐξερωνύωσα καὶ διδάσκουσα ταῦτα ἐπιστήμη, ἡ ὑγιεινὴ διότι, λέγουσι, διὰ τούτων πολλοὶ ἀσθενικοὶ διατηροῦνται εἰς τὴν ζωὴν καὶ καχεκτικὸς γενῶσιν ἀπογόνους, ἐν ᾧ ἄλλως θὰ ἀπέθνησκον καὶ αἱ ἄρρωστοὶ αὐτῶν δὲν θὰ διηωνίζοντο διὰ τῆς κληρονομίας. Σχεδὸν δὲ πάντες πιστεύουσιν, ὅτι κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους, ὅτε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔζων μεθ' ὅσης νῦν εὐμαρείας, ὅτε καὶ ὁ ἱματισμὸς καὶ ἡ τροφὴ αὐτῶν δὲν ἦσαν ὅσον σήμερον ἐκλεκτὰ καὶ ἐπαρκῆ, οἱ τότε ζῶντες καὶ μακροβιώτεροι καὶ ῥωμαλεώτεροι ἦσαν. Ἡ ἡλικία

τοῦ Μαθουάλα καὶ ἡ ἀλκή τοῦ Γολιάθ, ἄγνωστα καὶ ἀπίστευτα νῦν, ἦσαν τότε δυνατά, διότι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐκκληραγωγημένοι καὶ οὐχὶ ἐκτεθλυμένοι, ὡς σήμερον.

Ἡ γνώμη ὁμῶς αὕτη δὲν βασιζέται εἰς θετικὰ παρατηρήσεις, ἀλλ' εἰς κενὰς εἰκασίας, εἰς τὴν ιδιότητα ἐκείνην τῆς ἡμετέρας φαντασίας, ἣτις τὰ ἀπωτέρω κείμενα παρίσθησι πάντοτε μείζονα καὶ ὠραιότερα τῶν πλησίον. Τὸ ὄμμα τῆς φαντασίας λειτουργεῖ ἀντιθέτως, καὶ οὐχὶ ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ σώματος, οἱ ὁποῖοι βλέπουσι τὰ πλησίον μείζονα τῶν μακρινῶν ἀντικειμένων. Αὐτὸς ὁ Ὅμηρος παρεισάγει τὸν γηραιὸν Νέστορα, λέγοντα ὅτι οὔτε εἶδεν οὔτε θὰ ἴδῃ τοιούτους ἄνδρας, ὅποιοι οἱ τῆς προτέρας γενεᾶς· ὁ δὲ Ὅρατιος λέγει ὅτι ὁ πρεσβύτης εἶναι πάντοτε ὑμνητῆς τῶν παρελθόντων χρόνων, *Laudator temporis acti*. Αἰτία δὲ τούτου εἶναι ὅτι τὸ παρὸν ἀντιλαμβάνομεθα ὀλοσχερῶς ἐν τῇ γυμνῇ πραγματικότητι αὐτοῦ, ἐν ᾧ πολλὰ τοῦ παρελθόντος ἀναπλάσσομεν πρὸ πάντων διὰ τῆς φαντασίας. Οὐδεὶς δὲ πιστεύομεν θὰ ἔμμενεν εὐχαριστημένος, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγκασθῇ νὰ ζῆσθαι ἀπραλλάκτως, ὡς οἱ πρὸ δύο ἢ τριῶν αἰώνων ὅμοιοι του. Ὅσακις ὑπόπῃσθαι τυχὸν εἰς τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ἀληθές τι καὶ πραγματικὸν ἀντικείμενον ἐκ τῶν ἀρχαιότερων χρόνων, ἐκπληττόμεθα πάντοτε διότι εὐρίσκομεν αὐτὸ πολλῶν διάφορον καὶ οὐχὶ ὅποιον τὸ ἐφантаζόμεθα.

Ὅποσον σθεναροὺς φαντάζονται οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ὁμήρου τοὺς πρὸ τῆς Τροίας ἥρωας! Καὶ ὁμῶς ἂν λάθωμεν εἰς χεῖρας ξίφος τι τῶν Μυκηναίων, θὰ ἴδωμεν μετ' ἀπορίας ὅτι ἡ λαβὴ αὐτοῦ εἶναι πολὺ μικρά, ὅτι ἡ πλάμη τῶν ἡρώων ἐκείνων δὲν ἦτο ὅσον ἡ ἰδικὴ μας μεγάλη.

Ὁ Τάκιτος διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐθαύμαζον τὸ μέγεθος τοῦ σώματος τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν, καὶ ἐκ τούτου κατανοοῦμεν διατί οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες προετίμων ὡς ἐπιλέκτους ὀπλίτας τοὺς Γερμανοὺς. Δὲν ἀναφέρει μὲν ὁ Τάκιτος ὅποσον ἀκριβῶς ἦτο τὸ μέγεθος τοῦ σώματος τῶν Γερμανῶν, ἀλλ' ὑποδεικνύει μόνον ὅτι ἦσαν ὑψηλότεροι τῶν Ἰταλῶν. Ἄν δὲ παρατηρήσωμεν τὰ πτώματα, ὅσα νῦν ἀνευρίσκονται ὑπὸ τὴν κατακαλύψασαν τὴν Πομπηίαν ἠφαιστειον τέφραν, καὶ ἴδωμεν ὅποσον μικροὶ τὸ σῶμα ἦσαν οἱ τότε ἄτοικοι τῆς Ἰταλικῆς ἐκείνης πόλεως, ὁμολογοῦμεν, ὅτι εὐλόγως ἔπρεπε νὰ θεωρῶσιν ὡς γίγαντας τοὺς Γερμανοὺς, καὶ ἂν δὲν ἦσαν ὅσον οἱ σημερινοὶ εὐσώματοι.

Ἰδίως τοὺς ἰππότητας τῶν μέσων αἰώνων φαντάζονται οἱ πολλοί, ὡς ὑπερέχοντας τῶν νῦν ἀνθρώπων κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ τὴν σωματικὴν βίωμην· ἀλλ' ἐξετάζοντες τὰς πανο-

πλίαις τῶν τότε χρόνων, πειθόμεθα ὅτι τὸ σῶμα τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων οὐδαμῶς ἐσμικρύνθη ἢ ἐλεπτύνθη. Ἐγὼ αὐτὸς ἐθαύμασα, ὅτε ἐν Μελίτη ποτὲ εἶδον τὰς ἐν τινι αἰθούσῃ τοῦ διοικητηρίου ἐκτεθειμένας πανοπλίαις τῶν Ῥοδίων ἢ Μελιταίων ἰπποτῶν, πανοπλίαις μαρτυρούσας ὅτι οἱ ἥρωες τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας ἦσαν μὲν ἀγαθοὶ μαχηταί, ἀλλὰ καὶ μικροὶ τὸ δέμας. Ἀνεκοίνωσα τὸν θαυμασμόν μου εἰς τὸν ὑπάλληλον, ὅστις εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ συνοδεύσῃ καὶ ἐκεῖνος μοὶ διηγήθη περιστατικόν τι, ἐπικυροῦν τὴν ἀκριβείαν τῆς παρατηρήσεως ταύτης.

Κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἄνοδον τῆς βασιλείας Βικτωρίας, μοὶ εἶπε, τῷ 1837, οἱ Σκότοι εὐπατρίδαι ἠθέλησαν νὰ πανηγυρίσωσι τὸ γεγονός διὰ συμποσίου μετρημεισμένων· οἱ συνδαιτυμόνες ὤφειλον νὰ φέρωσιν ἐνδύματα τῶν χρόνων τῆς Μαρίας Στουάρτης. Χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας συνέλεξαν τὰ ἐν τοῖς παλαιαῖς Σκοτικοῖς οἴκοις σωζόμενα ἐνδύματα τῶν προγόνων. Ἄλλ' οἱ Σκότοι εὐπατρίδαι τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πειραθέντες νὰ φορέσωσιν αὐτὰ ἐξεπλάγησαν σφόδρα ἰδόντες, ὅτι οἱ πρόγονοί των κατὰ τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἑκατονταετηρίδα ἦσαν βραχυτέροι αὐτῶν τὸ σῶμα καὶ λεπτότεροι.

Ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν ὁ ἀνατόμος Τεΐδεμαν ὑπέθεσεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἔνεκα τῶν κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α' αἰματηρῶν πολέμων, ἐν οἷς τόσαι ἑκατοντάδες χιλιάδων βωμαλέων ἀνδρῶν ἐφρονεύθησαν καὶ τούτου ἔνεκα ἠῤῥῆσεν ἡ πληθὺς τῶν ἐχόντων σωματικὰ ἐλαττώματα, τῶν ἀνικάνων εἰς στρατεύσειν, ἢ ἐπειθοῦσα γενεὰ ἦτο ὑποδεστέρα τῆς πρὸ αὐτῆς. Ἄλλ' αἱ ἐρευναι, ἃς ἐποίησε, δὲν ἐβεβαίωσαν τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Ἐπίσης δὲ διάσημος ἀνατομικὸς καὶ ἐμβρυολόγος Θεόδωρος Βίσοφ, συνεχίσας ἐν Μονάχῳ τὰς ἐρευνας τοῦ διδασκάλου καὶ πενθεροῦ του Τεΐδεμαν, ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίως ἐπισήμων ἀπογραφῶν τῶν στρατολογικῶν γραφείων τῆς Πρωσσίας, τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Γαλλίας, δὲν κατέλιξε καὶ οὗτος εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἐπὶ Ναπολέοντος πόλεμοι κατέστησαν τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Γάλλους ὑποδεστέρους τὸ σῶμα τῶν πρὸ αὐτῶν.

Τὸ αὐτὸ συμπέρασμα προκύπτει καὶ περὶ τῆς θνησιμότητος καὶ τοῦ μέσου ὄρου τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς, ἐφ' ὅσον ἔχομεν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος τούτου ἀσφαλῆ ἀπογραφικὰ διδόμενα. Σπουδαίως διεφώτισε τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ ἰατρός Γρηγῆχάου, ὅτε ἐν Ἀγγλίῳ οἱ πολέμιοι τοῦ ἐμβολιαστοῦ ἰσχυρίζοντο, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν μακροβιώτεροι πρὶν, ὅτε ἐδηλητηριάζετο διὰ τῆς δαμαλίδος τὸ αἷμα τῶν ἐμβολιαζομένων. Ὁ Γρηγῆχάου ἐμελέτησε τοὺς προσφορωτάτους πρὸς τοῦτο ἀπογραφικοὺς πίνακας τοῦ Λονδίνου. Διότι εἰ καὶ πυρ-

καίαι ἀπετέφρωσαν πολλάκις τὸ Λονδίνον, ὅμως διεσώθησαν πάντα τὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν οἷς κατεγράφοντο αἱ γεννήσεις καὶ οἱ θάνατοι. Ἐξετάσας λοιπὸν ὁ Γρηγγάου ἀνά μίαν δεκαετηρίδα τοῦ δεκάτου ἐβδόμου, δεκάτου ὀγδόου καὶ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος κατέληξεν εἰς τὰ ἐπόμενα πορίσματα·

Ἔτη	Πληθυσμὸς τῶν κατοίκων κατὰ προσέγγισιν.	Θνησιμότης ἐπὶ χιλίοις
1681-1690	530000	42
1746-1755	650000	36
1846-1855	2300000	25

Κατὰ ταῦτα ὁ μέσος ὄρος τῆς διαρκείας ἦτο·
τὸν ΙΖ' αἰῶνα 23 ἔτη 8 μῆνες.
τὸν ΙΗ' " 27 " 8 "
τὸν ΙΘ' " 40 " —

Ἐκ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἐξήτασεν ὁ Γρηγγάου τὴν δυστυχεστέραν δεκαετηρίδα, καθ' ἣν συνέπεσαν δύο ἐπιδημιαὶ χολέρας, ἡ τοῦ 1849 καὶ ἡ τοῦ 1854· σήμερον ὅμως ὁ μέσος ὄρος τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς ἐν Λονδίῳ ὑπολογίζεται 46 ἐτῶν, ὅ ἐστι διπλάσιος ἢ κατὰ τοὺς εὐδαίμονας παλαιούς ἐκείνους χρόνους ὅτε ἡ δαμακλις ἦτο ἄγνωστος.

Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ἡ ὑγιεινὴ, ἀδιαφοροῦσα πρὸς τὰς κατ' αὐτῆς μεμφιμοιρίας, πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ μελετῶσα καὶ ἐξευρισκοῦσα τρόπους ἀποτροπῆς τῶν νοσημάτων. Διότι οὗτοι δὲν διατηροῦσι μόνον τοὺς καχεκτικούς εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκμαίους τὸ σῶμα πολλαπλασιάζουσι καὶ ἐπιρρυνούσιν. Ὡς ἡ πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς οἰκονομίας τοῦ πλούτου, οὕτω καὶ ἡ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς οἰκονομίας τῆς υἰγιαίας. Εἶναι δὲ καὶ ἡ ὑγίεια πλοῦτος μέγας· βεβαίως οὐχὶ καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, διότι ὀφείλομεν καὶ ζωὴν καὶ ὑγίειαν νὰ θυσιάσωμεν ὑπὲρ τῶν ὑψίστων ἰδεωδῶν ἀγαθῶν, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλοπατρίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, πρέπει νὰ συναριθμῶμεν τὴν ὑγίειαν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγαθοῖς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ φροντίζωμεν ὅπως οὐ μόνον διατηρῶμεν αὐτὸ, κληροδοτηθὲν ὑπὸ τῶν γονέων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πολλαπλασιάζωμεν, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα.

(Max von Pettenkofer)

II.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἄγγλος γεωλόγος ἐδημοσίευσεν ἐν τινι τῶν τελευταίων φύλλων τῆς Γεωλογικῆς Ἀποθήκης (Geological Magazine) ἄξιον πολλοῦ λόγου πραγματεῖαν περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν ἡ ἕγγις θερμότης εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιοῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ φύσις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς, λέγει, δὲν διευκρινήθη ἔτι· πολλοὶ γεωλόγοι εἰκάξουσιν ὅτι τὸ ἔνδον τῆς γῆς εἶναι ῥευστὸν ἐν μέρει, διότι τὸ ὑπὸ τὸν φλοιὸν τῆς γῆς ῥευστὸν ἐδράζεται ἐπὶ στερεοῦ πυρῆος. Ἄν οἱ συχνότερον τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος συμβαί-

νοντες σεισμοὶ μόνον λόγον ἔχουσι τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως, ἥς ἕνεκα καθίσταται δυνατὴ ἔκρηξίς μέρους ἀναλόγου τοῦ ἔνδον τῆς γῆς ῥευστοῦ, ἀποδείκνυται· ἐκ τούτου ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς γῆς εἶναι λιπτέτατος. Ὁ συγγραφεὺς φρονεῖ, ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ ζέοντος ὕδατος ὑπάρχει εἰς βάθος οὐχὶ τόσο μῆγα, ὅσον ὑποτίθεται ἐκ τῆς αὐξοῦσης ἀναλογίας τῆς θερμοκρασίας ἐν τοῖς ἀρτεσιανοῖς φρέατιν, ἦτοι τρισχιλίων μέτρων Ὡς δὲ ἐτελειοποιήθη σήμερον ἡ μηχανικὴ, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ σαφῆ φρέαρ τοσούτου βάθους. Νῦν πρὸς ἐπιστημονικούς σκοποὺς σκάπτουσιν ἐν Σχλαδεῶν φρέαρ, ὅπερ ἔφθασεν εἰς βάθος 1392 μέτρων· εἰς δὲ τὸ βάθος τοῦτο τὸ εἰδικὸν θερμομέτρον δεικνύει θερμοκρασίαν 40 βαθμῶν τοῦ ἑκατονατάτου. Ἄν προχωρήσῃ ἡ σαφὴ εἶναι δυνατόν νὰ φθάσωμεν μέχρι τῆς λάδας. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἴσως φαίνεται νῦν τολμηρὸν, ἀλλὰ δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος, λέγει ὁ Ἄγγλος γεωλόγος, καθ' ὃν θὰ ἀνακαθίσταμεν νὰ ἀνκαλοῦμεν τοὺς τρόπους, δι' ὧν δύναται νὰ παραχθῆ θερμοτήτης, ἄνευ καυτίμου ὕλης.

Ἡ Ἀγγλικὴ Ἐρημερὶς Θάλασσα (the Sea) ἀναφέρει παρατηρήσεις περιεργοτάτας φαινομένων, ἀντικειμένων ἀντικρῶν εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τῆς ἐμφύτου ὀρμῆς πάντων τῶν ὄντων πρὸς αὐτοσυντηρησίαν. Ἀρχομένου τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τοῦ 1879 τῆς ἀρέγκης καὶ τῆς ἀθερίας, τὰς διερχομένας διὰ τοῦ πόρου τοῦ κλυομένου Deal Roads προσέβαλεν ἐπιδημία αὐτοκτονίας. Οἱ ἰχθύες οὗτοι ἐξεβράζοντο εἰς τὸν αἰγιαλόν, ἐν Βάλμπερ, κατὰ μυριάδας ἀναριθμήτους ὥστε οἱ ἀλιεῖς ἀποκινῶντες νὰ συλλέγωσιν αὐτοὺς ἀφήκαν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς μέγα πλῆθος, ὅπως τὸ συναθροίσωσιν οἱ βουλόμενοι τῶν κατοίκων. Πρὸ τινῶν δ' ἐτῶν παρετηρήθη ἐπίσης ἐπιδημία αὐτοκτονίας εἰς τοὺς νουρδηγκίους ἀρρυσίους μῦς. Ἐν Ἀφρικῇ ὤρθησαν σμήνη μυρμηκῶν κατ' εὐθείαν χωροῦντα εἰς ῥέματα ποταμῶν, ὅπου καταβρόχθιζον αὐτοὺς ἰχθύες. Μῦες κατὰ μυριάδας μετακινῶνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, νυκθήμερὸν ὁδοποροῦντες καὶ δεκατιζόμενοι καθ' ὅδον ὑπὸ ὀρνέων καὶ θηρίων. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν Seychelles χελῶναι συναπεφάσισαν, φαίνεται, νὰ μεταβῶν ὅπως καταστρέψωσι τὴν ζωὴν τῶν εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ λιμένος νήσον, καὶ νηχόμενοι διέπλευσαν τὴν μετὰ τὴν θάλασσαν. Προήρχετο τοῦτο ἐκ μανίας ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς νόσου; Ἐπίσης παρετηρήθησαν ἀναριθμήτα σμήνη χρυσάλιδων κατὰ πυκνὰ νέρη ἀφιπτάμενα ἐκ τῆς ἕρως πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἐν ᾧ ἦτο παντελῶς ἀδύνατον νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀπέναντι ἀκτῆν. Ἡ ταῦτα γράφουσα ἐφημερὶς προστίθει ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι ἀνεξήγητα, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἡ αἰτία, ἢ φέρουσα τοιαύτας παραδοξοτάτας αὐτοκτονίας.

Ὁ μικρὸς Γιάγκος εἶναι ἐνθουσιασμένος μετὰ τοὺς μολυβδίνους στρατιώτας, τοὺς ὁποίους τοῦ ἐχάρισεν ὁ πατὴρ του. Ἄλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς του ἠλαττώθη ἐπαίσθητῶς, ὅτε εἶδε νὰ διέρχεται πρὸ τῆς οἰκίας του σύστημα στρατιωτῶν, διότι ἦσαν μεγαλειότεροι καὶ ὠρύτεροι.

— Μπικμπά, λέγει εἰς τὸν πτερὸν του, βλέπων ζηλοτύπως τοὺς διερχομένους, αὐτοὶ οἱ στρατιῶται εἶναι ἀπὸ μεγαλειότερο κουτί;